

ЗАПАМ'ЯТОВУВАННЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ КОМПОНЕНТ ЗАПОБІГАННЯ ІЛЮЗІЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У НАВЧАННІ СТУДЕНТІВ СУЧАСНОГО ЗВО

Єгорова Інга Вячеславівна

кандидат педагогічних наук, доцент

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет

імені Василя Стефаника»

yegorova.inga@gmail.com

Процес навчання, формування знань, умінь і навичок майбутнього викладача ЗВО як основних складових, що визначають готовність студента до педагогічної діяльності та усвідомленої поведінки, є однією із основних процесуальних проблем сучасної вищої школи. Прагнення її розв'язати зумовлене нагальною потребою суспільства щодо перегляду парадигми підготовки майбутнього викладача до професійної діяльності та спілкування як до визначальних форм взаємодії в освітньому середовищі. Інтенсифікація навчання залишається на сьогодні однією із ключових проблем педагогічної науки та педагогіки вищої школи, зокрема. Але, як здобути знання? Як зробити їх міцними? Чи може студент сказати, що після вивчення якоїсь теми чи дисципліни він опонував їх ? Можливо, це тільки ілюзії компетентності в навчанні? Кожна людина, яка навчається, задає собі ці питання.

Інформаційний вибух та сучасні темпи появи наукової інформації, яку необхідно встигнути донести до студента за період його навчання, спонукають як викладачів так і самих студентів ліквідувати створений «цейтнот» за рахунок оптимізації навчального процесу. Говорячи про інтенсифікацію навчального процесу, ми маємо на увазі, в першу чергу, передачу студентам великої за обсягом навчальної інформації при незмінній тривалості навчання та без заниження вимог до якості знань [1, с. 152]. Досить часто серед студентів побутує думка, що достатньо навчальний матеріал зрозуміти і на цьому, власне, учіння завершується. Однак для повноцінної цілісної навчальної діяльності важливим залишається збереження навчальної інформації в пам'яті та вміння

застосувати її згодом у своїй практичній діяльності. Відсутність здатності відтворити засвоєні знання у пам'яті та на практиці веде до *ілюзії компетентності у навчанні*.

У системі набуття знань *перцепція* дозволяє отримувати інформацію з різних джерел. Ми можемо сприймати інформацію, читаючи, слухаючи, переглядаючи або використовуючи всі операції разом. Також цікавим є досвід, представлений доктором, професором нейробіології інституту ім. Ховарда Х'юза (США) Терренсом Сейновськи, котрий для покращення процесу сприйняття та розуміння навчального матеріалу, пропонує студентам під час лекції ставити запитання лектору. Активність в дискусії дозволяє студентам отримати набагато більше знань, ніж коли вони просто слухають лекцію [3]. Другий крок, який допомагає студентам отримати ґрунтовні знання - *розуміння*. Саме наше розуміння дозволяє поєднувати розкидані шматки один з одним. Розуміння допомагає студентам зафіксувати основну думку. Найкращі способи, які можуть допомогти у цьому, це:

- 1) Спробувати пояснити комусь певний навчальний матеріал;
- 2) Спробувати зрозуміти контекст і зрозуміти, де він може бути реалізований;
- 3) Вивчити основні поняття та поняття, які допоможуть зрозуміти суть (тут допоможуть операції мислення індукції та дедукції).

У системі навчальної діяльності запам'ятовування виступає зв'язуючою ланкою між розумінням та відтворенням. Тобто можна виділити 2 блоки : *розуміння – запам'ятовування та запам'ятовування – відтворення*. А звідси цілком зрозумілим стає твердження, що запам'ятовування в даному логічному ланцюгу підкреслює роль запам'ятовування в усій діяльності навчання.

Сучасні дослідники пам'яті (Терренс Сейновськи- доктор, професор нейробіології інституту ім. Ховарда Х'юза; Марк Уільямс – професор психології Оксфордського університету, Дув Драаізма – професор Гронінгенського університету, Барбара Оуклі – професор університету Сан-Дієго, Ольга Борисова – доктор психологічних наук, професор, нейролінгвіст та ін.) стверджують, що одночасно наша пам'ять може утримувати до 7 ± 2 об'єкти.

Тому ця важлива емпірична закономірність повинна враховуватись в організації подачі навчального матеріалу та під час організації процесу запам'ятовування. Звідси, якщо структурувати навчальний матеріал в цілісні блоки, то оптимальна кількість для запам'ятовування таких блоків не повинна перевищувати 7 ± 2 .

Якщо розглядати пам'ять в процесі навчання, то варто одразу наголосити, що пам'ять піддається розвитку. Адже існують різноманітні способи, що дозволяють покращити нашу пам'ять, сприяють її розширенню та вдосконаленню. Розвиток пам'яті нерозривно пов'язаний з різноманітними видами предметної діяльності, тобто пам'ять розвивається не сама по собі, а в процесі діяльності, за рахунок спеціальних психо-фізіологічних ресурсів, котрі здатні забезпечити її розвиток. Звідси і різноманітні типи пам'яті індивідуально притаманні кожній людині (зоровий; асоціативний; слуховий; рухливо-моторний; дотиковий (тактильний); запаховий та універсальний (змішаний тип пам'яті) – слухово-моторний, зорово-рухливий, зорово-слуховий).

Пам'ять дитини суттєво відрізняється від пам'яті дорослої людини. Відомий психолог Л.С. Виготський слушно зазначав, що для дитини мислити - означає згадувати, а для дорослого згадувати – означає мислити. В цьому ємкому твердженні міститься надзвичайно важливе для розуміння особливостей пам'яті дорослих положення. Оскільки, як і в інших компонентах діяльності - у навчанні, саме за рахунок спеціально створених мнемонічних засобів, процес запам'ятовування перетворюється у специфічну діяльність, направлену на майбутнє відтворення.

Розглядаючи запам'ятовування як один із видів діяльності навчання ми повинні особливо усвідомлювати його мету. Адже ми запам'ятовуємо не для певного накопичення, а для обов'язкового відтворення засвоєного в інших видах діяльності. Пам'ять - це як цемент, який зберігає інформацію в нашій свідомості. Нашу пам'ять можна тренувати і розширювати. І найбільш ефективними методами тут можуть бути:

- 1) Не читати текст кілька разів, а намагатися висловити його, переказавши власними словами;
- 2) Розподілити навчальний матеріал на логічні частини та запам'ятати ключові ідеї;
- 3) Міцне запам'ятовування потребує часу, тому вивчати навчальний матеріал слід поступово, протягом семестру, а не в останню ніч (перед іспитом). Звідси, повтор навчального матеріалу з певним інтервалом у часі, дозволить міцно зафіксувати його;
- 4) Можна використовувати асоціації, абрєвіатури, це допоможе значно краще запам'ятати навчальний матеріал;
- 5) Спробувати пригадувати вивчений матеріал за межами навчальної кімнати чи аудиторії, де студент зазвичай навчається. Це також сприятиме міцному запам'ятовуванню.

Таке цільове визначення процесу запам'ятовування організує його як спеціальну діяльність у рамках більш широкої діяльності – навчання. Отже, мета запам'ятовування – відтворити певний матеріал в майбутній діяльності; засоби запам'ятовування – різноманітні мнемонічні схеми, в яких фіксується зміст матеріалу, що запам'ятовується; продукт запам'ятовування – відтворений зміст у ситуації майбутньої діяльності. Звідси, запам'ятовування стає вихідним моментом відтворення та саме від нього і залежатиме майбутнє відтворення матеріалу.

Управляючи процесом запам'ятовування студентам необхідно враховувати наступні правила:

- практично неможливо запам'ятати неорганізований матеріал, його варто від структурувати та створити схеми [2, с.220];
- потрібно намагатися запам'ятати не тільки сам навчальний матеріал, але і принцип його структурування та схематизації ;
- у процесі запам'ятовування слід завжди керуватися його основною метою – відтворення та застосування знань у майбутній діяльності.

Існують різні способи запам'ятовування навчального матеріалу: довільно-безпосереднє ; безпосереднє мимовільне; довільне опосередковане; мимовільне опосередковане; комплексне. І завдання викладача ЗВО вміти не тільки визначити найбільш ефективно поєднання способів запам'ятовування саме для своєї навчальної дисципліни, але й коригувати запам'ятовування студентів безпосередньо в ході навчальної діяльності. Однак, саме застосування у практичній діяльності закріплених у пам'яті знань, дозволяє зрозуміти,- чи засвоїли студенти навчальний матеріал і наскільки міцні їх знання. Нам здається, що ми все знаємо, усе розуміємо, все пам'ятаємо, але не можемо розв'язати математичне рівняння, довести теорему, здати тести, написати звіт. Тож у процесі засвоєння наших знань ми перебуваємо в ілюзіях компетентності. Ось чому перевірка практичною діяльністю дозволить педагогам виявити ілюзії компетентності у знаннях та допоможе студентам здобути міцні, ґрунтовні знання.

Отже, викладач може суттєво допомогти студентам у формуванні адекватних способів опанування навчальним матеріалом. Тут варто мати на увазі, що ефективний спосіб запам'ятовування здатен швидко автоматизуватися. В сфері організації запам'ятовування студенти можуть досягти вражаючих результатів. Ось чому викладачу доцільно затратити деякий час на початку навчального курсу на вироблення прийнятних способів запам'ятовування, з тим, щоб у подальшому більш ефективно організувати весь процес навчання. Оскільки свідоме опрацювання способів запам'ятовування виробляє мотивацію до вивчення і всієї дисципліни, що у подальшому дозволить студентам уникнути ілюзії компетентності у навчанні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Педагогика и психология высшей школы. Серия "Учебники, учебные пособия".- Ростов на Дону, 1998. 544 с.
2. Савчин М.В., Василенко Л.П. Вікова психологія: Навчальний посібник. – К.: Академвидав (Альма – матер), 2005. 360 с
3. <https://www.coursera.org/learn/learning-how-to-learn/home/welcome>